

Urban Exhibition Scenarios: Konya City Sample*

Fatih SEMERCİ^{1**},

Meryem ALAGÖZ¹

¹: Necmettin Erbakan University, Faculty of Engineering - Architecture, Department of Architecture, Konya

^{**}: Corresponding Author. fsemerci@gmail.com

DOI: 10.16950/iujad.311029

Abstract

Mevlana Celalettin Rumi who is one of the most important figures of the Turkish-Islamic World and pionner of the mysticism and contemplation always influence people with thoughts and living skills throughout his life. Also he is a represent as indulgence, brotherhood and vision of Islam. Today, ideas and messages of Mevlana which is lived by museum is an avalanche that spread from Konya to the World. The templets where is located grave in it and is called Mevlana Museum is an effective and important value for Konya and Turkey because being in the most visited museums in Turkey. Today, Mevlana Museum where is visited by many tourists from different countries of the World, attracts people to city of Konya because of the faith, tolerance and thoughts of Mevlana beside architecture of museum. It is known as the city of Konya Mevlana. But, other rich values and properties of the city remain in the background and the effect of these values to the city is very weak. With this study, all the values and riches of the city have been addressed as a whole, and has created a premise by the holistic approach. At the same in this study, the relationship with the city of Konya and Mevlana with urban effect was investigated. This study which was developed "Exhibition-exhibition-architectural Space relation" expression and after that exposured the approaches to the city's showcase holistic model was chosen as a model city of Konya. The study, involving propositions about how is an exhibition of the historic center tissue, was reveled the importance and benefits of urban exhibition.

Keywords: Urban exhibition, exhibition, Konya city, cultural heritage, urban architecture

Suggested Citation

Semerci, F., & Alagöz, M. (2017). Urban Exhibition Scenarios: Konya City Sample. *Inonu University Journal of Arts and Design*, 7(16). 18-34. DOI: 10.16950/iujad.311029

* This study was presented at ICCHT – 2017 International Congress on Cultural Heritage and Tourism 19-21 May 2017.

Extended Abstract

Anatolia has a rich content that remarkably reflects the architectural values of Turkey and presents the historical flow of the past. Different societies, cultures and lifestyles are reflected by the architecture, and these elements shed light on our lives at the present time. These elements that determine the value of the host regions or cities and assist in making these cities or regions more popular capture the attention of visitors and tourists. This study aims to present the rich content of the architectural elements in Konya, a Turkish city which hosted significant nations and bear the traces of a quite rich culture, as a whole. Mevlana Museum, situated at the center of the city, makes great contributions for the city. However, many architectural values of different nations are still excluded from presentations or displays. This study included a research on presenting the architectural pattern around Mevlana and Alâeddin Hill in Konya. This study was organized in a way to set rules that are specific to Konya. Scenarios will serve as examples for other studies and fields. Thus, urban display issue was analyzed on Konya example.

The roots of Turkish museology dates back to Seljuks era. Professor Doctor Semavi Eyice gave examples regarding the tablets and processed architectural pieces of Ancient Rome or Byzantine Era that can be seen on the fortification walls and doors in Konya and walls of Seljuk Caravanserai (Kadınhanı district) in the area between Konya and Ilgın; it is stated that different ancient works, unique and valuable pieces, valuable art works, gifts and prizes were collected with a similar approach during the Ottoman era (Eyice, 1990). In addition, it is fact that sultans' clothes and personal belongings were collected in palace and stored in packages (Pasinli, 2002). Military museums, naval museums, archaeological and ethnographic museums, and post-republican handicraft and Islamic arts museums were opened (Özkasım and Ögel, 2005). The

“unity in diversity” approach constitutes the basis of museology-related mentality, which suggests the idea of generalizing the peace and mutual understanding in society, by analyzing the interaction between the museums and society in a humanist and universal manner. Museum buildings of the present time are the international indicators of architects' culture in a global world. This architectural trend is related to the effort to find the better in a high-tech arena. Finding the common characteristics of museum architecture in 1990s is harder and more complicated than other years. Museums and the works in these museums are integral, thus seeing the interesting, remarkable works in places that cover and protect them makes it possible to perceive them more significant, which ensures more admirers.

A socio-spatial development pattern that would shape the spatial organization of Konya was formed during Seljuk-Ottoman era. Downtown area maintained its development by shaping the traces of past and reached the present time (Karpuz, 1998). Exhibition culture should be developed with a program that is shaped around Mevlana Museum by making plans with a museology-related approach such as exhibition based on urban scales. Consequently, values of Konya will be displayed and Konya will be known in its true form. True Konya concept and architecture will be comprehended by the urban users.

Mevlana Jalaluddin Rumi, one of the most important people of Turkish-Islamic world and pioneer of Sufism and Islamic thoughts, affected people during his life, and his influence expanded after his death.

Mevlana formed a remarkable border between the buildings thanks to certain factors such as his knowledge about the area and public awareness and acceptance of the heritages collected behind the doors of tombs, thus he became a point or interest for the people.

Urban Exhibition Scenarios: Konya City Sample

However, these elements form a gap between the different historical works that almost disappear in commercial and building-related patterns in the area. Ineffectiveness of these historical values and failure to form integrity with the museum is accepted as an urban issue with a same value. The number of tourists visiting Konya varies by year. Domestic and foreign tourists complete their trips based on Mevlana tomb, which excludes other valuable historical places in Konya from the concept. Therefore, Konya is prevented from gaining the prestige it deserves. Konya, a city accepted as a value by Mevlana, could earn its true reputation and receive the appreciation it deserves, but people fail to realize its value, and other historical values are neglected as they are not exhibited and fall apart from Mevlana. Konya is theoretically known as Mevlana city. The city lives the traces of Mevlana, but the true potential of the city is not exhibited. The potential of Konya cannot be truly comprehended as Mevlana may come to mind first when Konya is mentioned. Exhibition composition that is supported by other historical works and urban pieces while simultaneously supporting them is entirely significant. Konya will be one of the most significant urban destinations with the holistic approach and urban presentation (Konyalı, 1997).

To sum up, Mevlana who holds a higher value than what Konya possessed, his

global statements and the Museum have become an abstract and substantial showcase of Konya. The effect of Mevlana Museum and its environment is definitely important an accepted factor for Konya. However, the city is identified with Mevlana and historical works of the city are neglected, which indicates that exhibition is performed in the wrong way. In addition to Mevlana, other exhibition elements and works should be related to one another and supported with the elements that could display the true potential of the city. İnce Minareli Medrese (Madrasah with Narrow Minarets) Museum, Karatay Medresesi (Karatay Madrasah) Museum, Sahipata Social Complex, Sırçalı Madrasah and Archeology and Ethnographic Museums are valuable places that are the urban and authentic values of Konya. These places and values are connected to one another with significant relationships. However, they are independent from one another in the same city due to wrong exhibition culture. These places that are almost the subbranch of Mevlana Museum are seen as urban gaps. These places and other architectural values in the historical pattern cannot display themselves, which is a significant deficit for Konya. Meeting this deficit will make economic, socio-cultural and physical contributions to the city. In addition, the true form of the city will be introduced.

Kentsel Sergileme Senaryoları: Konya Kenti Örneği*

Fatih SEMERCİ^{1**}, Meryem ALAGÖZ¹

¹: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Mühendislik - Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Konya

^{**}: Corresponding Author. fsemerci@gmail.com

DOI: 10.16950/iujad.311029

Özet

Türk-İslam âleminin en önemli şahsiyetlerinden olan, tasavvuf ve tefekkürün öncüsü Mevlana Celalettin Rumi, yaşamı boyunca insanları düşünceleri ve yaşayışıyla her zaman etkilemiş, ölümünden sonra ise bu etki kitlelere yayılmıştır. İslamiyet'in hoşgörüsünü, kardeşliğini ve vizyonunu temsil etmektedir. Bugün müzenin yaşattığı Mevlana'nın fikirleri ve mesajları, Konya'dan dünyaya yayılan bir çığıdır. Kabrinin bulunduğu ve şuanda Mevlana Müzesi olarak adlandırılan dergâhın, Türkiye'de en çok ziyaret edilen müzeler arasında olmasından dolayı, Konya ve Türkiye için etkili ve önemli bir değer haline gelmiştir. Bugün dünyanın farklı ülkelerinden birçok turist ziyaret ettiği Mevlana Müzesi, mimarisinden çok Mevlana'nın inanç, hoşgörü ve düşünceleri nedeniyle insanları Konya kentine çekmektedir. Konya Kenti Mevlana olarak bilinmektedir. Fakat kentin diğer zengin değerleri ve varlıkları geri planda kalmaktadır ve bu değerlerin kente etkisi çok zayıftır. Bu çalışma ile kentin tüm değerleri ve zenginlikleri bir bütün olarak ele alınmış ve bütüncül yaklaşım üzerine bir önerme oluşturmuştur. Aynı zamanda bu çalışma ile Konya Kenti'nin Mevlana ile ilişkisi ve kentsel etkisi araştırılmıştır. "Sergi-sergileme-mimari Mekân İlişkisi" üzerine söylemlerin geliştirildiği ve sonrasında kentin bütüncül sergileme modeli üzerine yaklaşımların ortaya konduğu çalışmada model olarak Konya kenti seçilmiştir. Kentin özellikle tarihi merkezi-dokusunun nasıl bir sergileme ihtiyacının olduğu üzerine önermelerin yer aldığı çalışma, kentsel sergilemenin önemini ve yararını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Sergi, sergileme, Konya kenti, kültürel miras, kentsel mimari

Önerilen Atıf

Semerci, F., & Alagöz, M. (2017). Urban Exhibition Scenarios: Konya City Sample. Inonu University Journal of Arts and Design, 7(16). 18-34. DOI: 10.16950/iujad.311029.

1. GİRİŞ

* Bu çalışma, ICCHT – 2017 International Congress on Cultural Heritage and Tourism 19-21 May 2017 kongresinde sunulmuştur.

Urban Exhibition Scenarios: Konya City Sample

Anadolu ülkemizin mimari değerlerini somut olarak yansıtan, geçmişin tarihi akışını bizlere sunan ve sergileyen zengin bir içeriğe sahiptir. Farklı medeniyetler, farklı kültürler, farklı yaşantılar mimari ile ifade bulmakta ve günümüze ışık tutmaktadır. Günümüzde var olan mimari yapıları farklı dönemlerin izlerini barındırmakta ve bir arada bulunduğu yerin sosyal, kültürel, ekonomik ve sanatsal değerlerini ortaya koymaktadır. Bölgenin veya kentin değerini belirleyen ve çevresine ismini duyurmasında etkin olan bu değerler ziyaretçilerin ve turistlerin odak noktası olmaktadır. Güçlü imajların sahip olduğu çekim gücü de fazla olmakta ve kentin-bölgenin değerini artırmaktadır. Bu şekilde kentin tüm mimari değerleri kent için bir kazanç olarak görülmelidir. Kentin tüm kazançları da birbiri ile ilişkili olarak kurgulanmalıdır. Dolayısıyla kent bütüncül olarak kullanıcıya sunulmalıdır. Kentsel sergileme modeli ile kenti ziyarete gelenlerin tüm kente hakim olması ve algılanması hedeflenmelidir.

1.1. Çalışmanın Amacı

İnsanlık tarihi açısından önemli medeniyetlere sahne olmuş, oldukça zengin bir kültürün izlerini taşıyan Konya Kentinin zengin mimari içeriğinin bir bütün halinde sergilenmesine yönelik tespit çalışması bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Özellikle kent merkezinde yer alan Mevlana Müzesi'nin kente katkısı oldukça fazladır. Fakat birçok medeniyete ait zengin mimari değerler ise sergi ve sergileme konseptinin dışında yer almaktadır. Bu çalışma ile Mevlana ve Alâeddin Tepesi Çevresinde yer alan mimari dokunun kentsel sergisinin sağlanmasına yönelik bir araştırmaya yer verilmiştir.

1.2. Çalışmanın Kapsamı:

Bu çalışmada kentsel sergileme üzerine bir araştırma yapılmış ve araştırma kapsamı, Konya Kenti özelinde genel kurallar elde etme üzerine kurgulanmıştır. Elde edilen senaryolar diğer çalışmalar ve alanlar için örnek teşkil edecektir. Bu nedenle kentsel sergileme kurgusu Konya Kenti üzerinden irdelenmiştir.

2. KENTSEL SERGİLEME

Sergi ve sergileme birbirini tamamlayan iki kavram olarak özellikle müzecilik işlevinin

temelini oluşturan olgulardır. Sergi objelerin veya varlıkların sunulması iken sergileme mimari anlamda mekânı tariflemektedir. Sergilenecek nesnelere mekândaki herhangi bir obje olabileceği gibi mekânın ta kendisi de olabilmektedir. Daha geniş perspektifte bakıldığı zaman mekânın ve objelerin birlikte sergi olabileceği de anlaşılmaktadır. Dolayısıyla öncelikle serginin içeriği belirlenmeli ve sonrasında sergilemenin nasıl olacağı kurgulanmalıdır. Tamam bu kısımda ülkemizde kurgusal sorunların olduğu görülmektedir. Bu nedenle çalışma da kavramlar ve sorunlar üzerinde durularak yine bu bağlamda çözümün getirilmesi amacıyla Konya kent merkezi özelinde kentsel sergileme üzerine çıkarımlarda bulunulmuştur.

2.1. Geçmişten Günümüze Kentsel Sergileme Anlayışı

Türkiye'de kentsel sergileme anlayışı; öncelikle zengin tarihî ve kültürel mirasımızı korumayı hedefleyen, 19. yüzyılın Batılılaşma çabalarının göstergesi olan "çağdaş bir kurum" olarak ortaya çıkmıştır. Müzenin kurumsallaşma sürecine ilişkin bu tespit, aynı zamanda Türkiye'de müzecilik uygulamalarının biçimlenmesini de etkileyen iki önemli kavramı, "koruma" ve "Batılılaşmanın göstergesi çağdaş bir kurum olma" kavramlarını da vurgulamaktadır (Özkasım ve Ögel, 2005).

Türklerde ilk müzecilik hareketi Selçuklu dönemine kadar inmektedir. Prof. Dr. Semavi Eyice, Konya'daki sur duvarları ve kapılarında, Konya-İlgın arasındaki Selçuklu Kervansarayı (Kadın Hanı)'nın cephelelerinde, Antik Roma veya Bizans çağına ait kitabe ve işlenmiş mimari parçaların kullanılmasını örneklerken; Osmanlı döneminde de çeşitli eski eserlerin, nadir ve değerli eşyaların, kıymetli sanat eserleri, hediye ve ganimetlerin, benzeri bir yaklaşımla toplandıklarını ifade etmektedir (Eyice, 1990). Bunun yanı sıra padişahların giysi ve kişisel eşyalarının da bir gelenek olarak sarayda toplanıp, bohçalar içinde muhafaza edildiği bilinmektedir (Pasinli, 2002).

İstanbul'un fethinden sonra, hem Osmanlı'nın kullandığı hem de savaşlarda ganimet olarak elde edilen yabancı silahlarla, savaş araç gereçlerinin korunduğu Aya İrini Kilisesi, modern anlamda ilk Türk müzesi

olan Arkeoloji Müzeleri'nin çekirdeğini oluşturmuştur. Depo niteliğindeki bu mekân ilk kez 1869'da müze olarak nitelendirilmiştir. İstanbul Arkeoloji Müzesi, çeşitli kültürlerle ait bir milyonu aşkın eserle, dünyanın en büyük müzeleri arasındadır. Müzenin koleksiyonunda, Balkanlar'dan Afrika'ya, Anadolu ve Mezopotamya'dan Arap Yarımadası'na ve Afganistan'a kadar, Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içinde yer alan medeniyetlere ait eserler bulunmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. İstanbul Arkeoloji Müzesi (URL - 1)

İstanbul'un Harbiye semtinde Cumhuriyet Caddesi üzerinde bulunan Askerî Müze, 1964'e kadar askeri okul ve Kolordu Karargâhı olarak kullanılmış, 1991'de askeri müze olarak hizmete girmiştir. Başlangıcından bugüne kadar yapıda işlevsel ve mekânsal değişiklikler meydana gelmiş ve bina okuldan müzeye çevrilene kadar gerek iç, gerekse dış görünümü itibarıyla birçok değişiklik geçirmiştir (Şekil 2), (URL - 1).

Şekil 2. Askerî Müze (URL - 1)

Askerî müzeler, deniz müzeleri, arkeolojik ve etnografik müzelerin yanı sıra Cumhuriyetin ilanından sonra el sanatları ve İslam sanatları müzeleri de açılmaya başlanmıştır

(Özkasım ve Ögel, 2005). İstanbul Resim ve Heykel Müzesi, Atatürk'ün emriyle, 20 Eylül 1937'de Dolmabahçe Sarayı'nın Veliht Dairesi'nde kurulan Türkiye'nin ilk Güzel Sanatlar Müzesidir. Bina ampir, barok ve rokoko üsluplarının bir sentezidir. Müzenin koleksiyonunda, Türk ve dünya sanatçılarına ait resim, heykel, özgün baskı yapıtları, Antik ve Rönesans dönemlerinden heykel mulajlarının yanı sıra müzeye bağış yoluyla gelmiş özel koleksiyonlardan yapıtlar da bulunmaktadır. Türk sanatının seçkin örneklerinin sergilendiği salonlardan Resim Bölümünde, çoğunlukla yağlıboya olan yapıtlar mevcuttur (Şekil 3), (URL - 1).

Şekil 3. İstanbul Resim ve Heykel Müzesi (URL - 1)

Ülkemiz sahip olduğu eserlerin niteliği gereği ağırlıklı olarak arkeolojik, etnografik eserlerin ve sikkelerin sergilendiği müzelerden oluşmakta, bilim-sanayi, oyuncak, kent müzeleri alanında doldurulması gereken boşluklar bulunmaktadır. Dünyada kültür-sanat alanında yaşanan gelişmelere bakıldığında kent müzelerinde artış göze çarpmaktadır. Kent müzeleri sürekli yenilenen teşhiriyle, yerli halkın kentin geçmişini gezerek nostalji yaşamasını sağlarken, kente sonradan gelen ve çeşitli nedenlerle kentte bulunan ziyaretçinin de kentin dünden bugüne gelişimini seyretmesi için fırsat sunmaktadır. Ülkemizde köklü birikime sahip olan kentlerimiz bulunmakla birlikte kent-tarih müzeleri yeterli sayıda değildir. En popüler kent müzeleri Bursa, İzmir, Kayseri ve Safranbolu gibi illerimizde kurulan kent müzeleridir (Pulhan, 2007).

Dünyadaki müzecilik anlayışının temelini ise müzelerin toplumla etkileşim içinde olmasını, hümanist, evrenselci bir tarih bilincini temel alarak, toplumda barış ve karşı-

Urban Exhibition Scenarios: Konya City Sample

lıklı anlayışı yaygınlaştırmaya aktif bir biçimde katkıda bulunmasını öngören "çeşitlilik içinde birlik" anlayışı oluşturmaktadır. Yurt dışındaki müzeler, geniş destekleyici grupların katkılarıyla kişilerin gelişiminde, eğitiminde rol oynayan etkin bir kültür merkezi işlevi görmektedir.

Bu müzelerden birisi olan British Museum, dünya'nın her yanından getirilen seçkin Eskiçağ yapıtları ve etnografya koleksiyonlarını kapsayan müzedir. British Museum koleksiyonları Eskiçağ yapıtları bölümü, sikeler ve madalyalar bölümü, baskılar ve çizimler bölümü ve günümüzde ayrı bir yapıda bulunan "Museum of Mankind" ("İnsanlık Müzesi") adı verilen etnografi bölümü olmak üzere dört ana bölümde toplanmıştır (Şekil 4).

Şekil 4. British Museum (URL - 1)

Londra'da 1857 yılında kurulan Ulusal Bilim ve Sanayi Müzesi, Stephenson'un Raket, ilk jet motoru, ilk buhar motoru, Francis Crick ve James Watson'ın DNA modelleri gibi 300 binden fazla parçayı bulundurmaktadır. Aynı zamanda müzede bilimsel ve doğal belgelerin gösterildiği 3D bir sinema yer almaktadır (Şekil 1).

Şekil 5. Londra Ulusal Bilim ve Sanayi Müzesi (URL - 1)

Frank Lloyd Wright'ın inşa ettiği Solomon R. Guggenheim Müzesi, günümüzde New York'un yeni kent simgesi haline gelmiştir. Müze'de Brancusi, Braque, Calder, Chagall, Robert Delaunay, Giacometti, Kandinsky, Klee, Leger, Miro, Picasso ve Van Gogh gibi 19. ve 20. yüzyıl sanatçılarından birçok eseri bulunmaktadır (Şekil 6).

Şekil 6. Solomon R. Guggenheim Müzesi (URL - 1)

Kısaca, günümüz müze binaları, ait oldukları kültürün ve çoğunlukla globalleşen dünya mimarlarının uluslararası göstergeleridir. Bu mimari arayışlar, yüksek teknoloji arenasında daha iyiyi, daha güzel olanı yakalayabilme çabalarıdır. 1990'ların müze mimarisi için ortak özellikler bulmak, daha önceki yıllara göre daha zor ve karmaşıktır. Müze mimarisinin tasarım özellikleri dışında, müze ve içindeki eserlerin birbiri ile ayrılmaz bir bütün oluşturduğu; böylece albenisi yüksek, çarpıcı eserleri, onu saklayan, koruyan çekim gücü olan yerlerde görülebilenin, çok daha anlamlı olarak algılanmanın, yüksek beğenileri getirdiği görülmektedir.

2.2. Sergi-Sergileme-Mimari Mekân İlişkisi (Mimarinin Sergideki Rolü)

Sergilenecek ürünün değeri, niteliği ve sergilenecek yer (mekân), birlikte kullanıcı popülasyonunu etkileyen ortak etkenlerdir. Ürün çok değerli olabilir ve sergi değeri ile insanları (kullanıcıyı) kendisine çekebilir. Bu serginin direkt etkisidir ve doğal olandır. Burada yapı yani mekân çok ön planda değildir. Sergi ürünü odaklı bir güdülenme söz konusudur. Diğer bir ürün sergileme yöntemi ise ürün ve sergi mekânının bütünlük içinde sergiye sunulması ile oluşmaktadır. Özellikle Modern veya Çağdaş Sanatlar Müzesi olarak tasarlanan mekânlar ile sergi ürünleri birlikte kullanıcıya çekim oluşturmaktadır. Buradaki ayrıntı ise yapının mimari özelliklerinin sergi değerine sahip olmasıdır ve sergi ürünü niteliği taşımasıdır.

Guggenheim Müzesi'nin 1990'lı yıllarda inşası ile başlayan devrimi müze binalarının tasarımında "Rönesans dönemi" olarak

adlandırmıştır. Bu yapıt, binalarının biçimlendirilmesinde ve alışlageldik estetik anlayışında bir manifesto niteliği taşımaktadır. Gehry, içeriğin önemini vurgularken, müzenin biçiminin içeriğe uygun olmasını; onun değerli bir eser olarak beğeniye sunulmasını ve sergilenmesini istemiştir (Şekil 7).

Şekil 7. Guggenheim Müzesi, Bilbao (URL - 2)

Müze binasının bir sanat eseri olarak nitelendirilmesi sonucunda, birçok mimarın heykelsi müze binaları görünmektedir. Zaha Hadid'in "Maxxi Müzesi", ve Santiago Calatrava'nın "Milwaukee Sanat Müzesi", bu binalara örnek gösterilebilir (Şekil 8, Şekil 9).

Şekil 8. Maxxi Müzesi, Zaha Hadid (URL - 3)

Şekil 9. Milwaukee Sanat Müzesi, Santiago Calatrava (URL - 4)

Bütün bu sergileme çeşitlerinin yanı sıra sergi ürününün nesnel yaklaşımı da önemlidir. Sergi ürünü sadece bir obje olmanın dışındadır ve ölçeği farklılaşabilmektedir. Bir tablo, bir halı veya tarihe ışık tutan bir taş sergi ürünü olabilmekte iken bir mimari yapı da sergi ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle tarihi kent dokusu içinde yer alan ve insanların psikolojik ve ruhsal değerlerine hitap eden yapılar birer sergi ürünüdür ve sergi değerleri vardır. Bu halde Sultanahmet Camii, Dolmabahçe Sarayı, Malta Köşkü gibi mimari yapılar sergilenen sergi ürünleridir ve hem müze hem de sergi ürünü kimliğini birlikte taşımaktadırlar (Şekil 10). Bu mekânlar sergileme işlevinin temelini oluşturan etkenlerin birlikteliğini güçlü bir bağ ile taşıdıkları için kullanıcılarda daha çok ilgi ve istek doğurmaktadır. Mimari ürünlerin kullanıcı üzerindeki büyük çekim etkisine sahip diğer bir faktörü ise oran ve ölçeğinin insan boyutunu aşmasıdır.

Şekil 10. Dolmabahçe Sarayı (URL - 5)

Dünyanın en eski yerleşim yerlerinden olan, yaklaşık on bin yılda insanlık tarihine ışık tutan Konya, önümüzdeki yıllarda farklı turizm ürünlerini geliştirerek küresel bir destinasyon olarak ortaya çıkabilecek kapasitede bir bölgedir. Sergileme değerleri incelendiğinde geniş ölçekli bir konseptte sahip olduğu görülmektedir.

Akşehir'de, Hitit, Frig, Lidya, Roma ve Bizans dönemi eserlerinin sergilendiği Akşehir Arkeoloji Müzesi yer almaktadır. Ayrıca, İstiklal savaşı sırasında Garp cephesi Komutanlığının karargâhı olarak kullanılan tarihi bina Atatürk müzesi olarak kullanılmakta, restorasyonu yapılan taş medrese de arkeoloji müzesi olarak hizmet vermektedir. Bununla birlikte, Neolitik, Kalkolitik ve

Urban Exhibition Scenarios: Konya City Sample

Frig dönemlerine ait birçok eser Ereğli Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir.

Ören yeri olarak Çatalhöyük, Kilistra ve Sille Aya-Elena sayılabilir.

Çatalhöyük, Konya'ya 60 km uzaklıktadır. Arkeolojik kazılar devam etmektedir. En erken yerleşim katı M.Ö.5500 yıllarına tarihlenmektedir. İnsanlık tarihinde ilk yerleşme, ilk ev mimarisi, ilk kutsal yapı Çatalhöyük'te olmuştur. Yapılarda kullanılan malzeme kerpiç, ağaç ve kamıştır. Bulunan bazı eserler Konya Arkeoloji Müzesine teslim edilerek bir kısmı teşhir edilmektedir.

Kilistra Antik Kenti, Konya'nın güney batısında 55 km. mesafededir. Kral yolu üzerinde bulunan ve İsa'nın havarilerinden Saint Paul'un ilk vaaz verdiği yerlerdendir. Arkeolojik kazıları devam eden bölgede Hac Plank Şapel, Sümbül Kilise, Çiftli Sırhane, Büyük Su sarnıcı gibi yerler ortaya çıkarılmıştır.

Sille Aya-Elana Kilisesi, Selçuklu Sille şehir merkezine 8 km. mesafede bir yerleşim yeridir. M.S. 327 senesinde Bizans İmparatoru Constantin'in Annesi Helena, Hac için Kudüs'e giderken Konya'ya uğramış ve ilk Hıristiyanlık çağlarına ait oyma mabetleri görmüş, burada bir mabet yaptırmaya karar vermiştir. Kilisenin vaaz kürsüsü ve duvarlardaki renkli figürler birer sanat şaheseridir (Tapur, 2009).

Genel olarak Konya'da Selçuklu-Osmanlı dönemlerinde, kentin gelecekteki mekânsal örgütlenmesini biçimlendirecek sosyo-mekânsal bir gelişme kalıbı oluşmuştur. Kent merkezi, geçmişinin izlerini şekillendirerek gelişimini sürdürmüştü ve günümüze dek ulaşmıştır (Karpuz, 1998).

Kentsel ölçekli sergileme gibi bir müzecilik anlayışı ile planlama yapılarak Mevlana Müzesi etrafında şekillenen bir program ile sergileme kültürünün geliştirilmesi gerekmektedir. Böylece, Konya kentinin sahip olduğu değerler sergilenecektir ve Konya kenti sahiden ve gerçekçi yönüyle bilinecektir. Kentin kullanıcı algısındaki gerçek Konya ve mimarisi yerini bulacaktır.

3. KONYA KENT MERKEZİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ

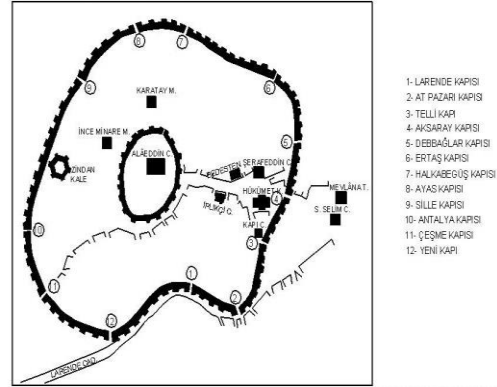
Selçuklulardan bugüne kadar kentin gelişimi eski bir höyük olarak Alaeddin Tepesi'nin çevresinde şekillenmiştir. Bu tepe 750 yıldan fazla bir süre şehre gözcülük etmiştir. Frigler, Lidyalılar, Persler ve Romalılar tarihte burayı merkez edinerek yerleşim yeri olarak kullanmıştır (Konyalı, 1997). MS. 395 tarihine kadar Romanın vilayeti olarak kalan kent, Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasıyla Bizanslılara kalmıştır. Bizans'ın elindeki "İkonium (ikonların ülkesi)" İslam akınları ile karşılaşmış ve Alaeddin Tepesine sıkıştırılmıştır (Karpuz, 1998). Türkler, 1071'den sonra tabiat ve iklim şartları ile alışkın oldukları Orta Asya'ya benzeyen bu beldeyi sevmişler ve yerleşmişlerdir. Çevresi at ve hayvancılığa uygun otlaklarla çevrili, Türk savaş taktiği içinde savunulması ve gerektiğinde boşaltılması kolay olan şehir, hükümdar-ordu-karargâh için son derece uygun tepesi ile başkent yapılmıştır. Alaeddin Tepesi, Konya'nın ilk kurulduğu yer olarak Frigler döneminden, Selçuklulara kadar tüm tarihi bünyesinde barındırmış olmasından dolayı çok değerlidir (Kuştepe, 2011).

Bir Roma koloni kenti olan Konya (İkonion) kentinin ilk yerleşim alanı, Alâeddin Tepesi ve tepenin güneyi olmuştur. Bizans döneminde ise halk, Roma döneminde olduğu gibi, özellikle Alâeddin Tepesi ve güneyindeki alanlarda yaşamlarını sürdürmüştür. 13. yüzyılda kentin yerleşme dokusu yine Alâeddin Tepesi çevresinde yoğunlaşmıştır. Selçuklu dönemi, Konya'nın gerek sosyal yapı ve siyasi hayatı, gerekse fiziki doku değişimi bakımından tarihinde yaşadığı en görkemli yıllar olmuştur. Alaeddin Keykubat, 1229 yılında Mevlana ve babası Bahaeddin Veled'i, Konya'ya getirmiş-yerleştirmiştir. Bu durum kentin cazibesini bir kat daha artırmıştır. Ayrıca dönemin ilim ve düşünce adamlarını Konya'ya çekmiştir. Mevlana'nın kente gelmesinden sonra sur dışına taşmalar olmuştur. Böylece dış kalenin haricinde serbest dokulu dışa kapalı, bahçe ve zengin iç mimarisi ile bütünleşmiş sokaklar ve mahalleler oluşmuştur. Kent Mevlana'nın ölümünden sonra da ticari fonksiyonlarla bezenmiş bir ziyaretgâh ve sosyal merkez haline gelmiştir. Konya Selçuklular zamanında bir başkente yakışan, sanat, estetik mimari ve sistem anlayışı ile bezenmiştir. 1308'de Anadolu Selçukluların

yıkılmasıyla kent farklı beyliklere tabi olmuştur. 1327'de İlhanlılara arkasından Karamanoğullarına ve nihayet Osmanlılara geçmiştir.

1465 yılında Osmanlı hâkimiyetine geçen kent, artık başkent olma özelliğini yitirerek Osmanlı İmparatorluğu ordusunun doğu seferlerinde konakladığı, şehzadelerin valilik yaptığı bir eyalete dönüşmüştür. Doğal olarak Osmanlılarla birlikte Konya'daki imar hareketleri yavaşlamıştır. Ancak Mevlana'nın ölümünden sonra adına yapılan dergah etrafında düşünceleri yayılmaya devam etmiştir. Böylece dergah bir ziyaretgah ve sosyal merkez haline alarak çevresine katkı sağlamaya devam etmiştir. Ayrıca bölgeye ticareti de getirmiştir. Konutlarında bu bölgede yoğunlaştığı görülmektedir. Mevlana Türbesi'nin yapımına başlanması ile beraber Mevleviler, Dergah çevresine toplanmaya, şehir surlar dışına yeni bir iskan alanı gerçekleştirmeğe başlamışlardır. Dergah arkasındaki geniş mezarlık alanının gösterdiği gibi, ölümden sonrada Türbeye yakın olmak anlayışı hakim olmuştur (Konyalı, 1997). Dergah çevresinde ortaya çıkan bu yoğunlaşma şehrin yol şemasını da etkilemiştir. Ortaçağ ve onu izleyen dönem içinde şehir karakteri, genelde iç kalenin bulunduğu Alaeddin Tepesinin çevresinde bir daire içinde gelişen merkez ve o merkeze yönelen ışınsal yollardan ibarettir (Kuştepe, 2011).

Osmanlılarda merkezi bir imparatorluğun sağladığı otorite nedeniyle, surlar eski önemini kaybetmiştir. Ancak şehre gelen yolların giriş noktaları, yine sur kapıları olmuştur. Her kapının çevresi birer sanat ve ticaret bölgesi haline gelmiş ve açılan dükkânlar ile buralarda çarşılar oluşmuştur. Şehre gelen yolların bağlandığı bu sur kapıları, şehir içi yol sisteminin oluşumunda etkili olmuştur (Şekil 11).

Şekil 11. Konya Kenti Sur Kapıları (Kuştepe, 2011).

1880-1900 yıllarda Osmanlı İmparatorluğu'nun ekonomik olarak sıkıntıda olduğu dönemdir. Bu dönemde tarihi eserlere herhangi bir bakım yapılmamıştır. Konya şehrinin 19. yüzyılın başında çekilen fotoğrafları da bize bu durumu göstermektedir.

1867'de başlayıp üç gün boyunca devam eden yangın, kentin fiziki yapısını etkileyen önemli olaylardan biri olmuştur. Yangının ardından kentte yavaş fakat sürekli imar faaliyetleri görülmüştür. Bu faaliyetler, 1898-1902 yıllarında hız kazanmış, kent merkezinde birbirini dik kesen cadde ve sokaklar açılmıştır. Bu caddelerden en önemlisi, günümüzde de önemini devam ettiren Alaeddin Tepesi ve Mevlana Külliyesi arasında uzanan Mevlana Caddesi'dir (Kuştepe, 2011).

19. ve 20. Yüzyıllarda Mevlana Külliyesi ve çevresinin kentin prestij yerleşme alanı olması ile birlikte, kentin zengin tüccar ve memurlarının konutlarının bulunduğu Mevlana Caddesi'nde 2-3 katlı binalar yükselmeye başlamıştır. Tarihi kent merkezinin sınırlarının belirginleşmesinde, gömülü kanallar sistemi olarak tanımlanabilecek eski ulaşım omurgasının, sınırlandırıcı bir etkisi olmuştur. Tarihi süreç içerisinde Konya, tek merkezli bir kent olarak gelişme göstermiştir. Kentin merkezi iş alanlarını, Alaeddin Tepesi ve çevresi oluşturmaktadır (Kuştepe, 2011).

1900 -1923 yüzyılın başları Osmanlı İmparatorluğu'nun girdiği ve mağlup olarak ayrıldığı 1. Dünya Savaşı'nın olduğu dönemdir. Bu dönemde Mevlana Caddesi üzerinde bulunan birçok mimari eser yanlış po-

Urban Exhibition Scenarios: Konya City Sample

litikalar sonucu yok olmuştur. Alaeddin tepesi ile hükümet konağı arasında bulunan 9 medrese ve 2 cami yıkılmıştır. Mevlana Caddesi de bu dönemde açılmıştır (Kuştepe, 2011).

3.1. Mevlana Caddesinin Konya İçindeki Yeri ve Önemi

Konya'nın kent kimliğini oluşturan en önemli iki unsurdan biri Alaeddin Tepesi diğeri de Mevlana Türbesidir. Bu ikisini bir birine bağlayan ise Mevlana Caddesi'dir. "Kentin merkezi iş alanlarını, Alâeddin Tepesi ve çevresi oluşturmaktadır. Tarihi kent merkezi ise Alâeddin Tepesi ile Mevlana Külliyesi arasında, kentin en önemli ulaşım arteri olan Mevlana Caddesi'nin üzerinde yer almaktadır. Alâeddin Tepesi ile Mevlana Külliyesi arasında yer alan tarihi kent merkezi, tarihi kimliğinin yanı sıra, halen merkez işlevlerinin yoğun olarak bir arada bulunduğu, kent içinde ulaşılabilirliği en yüksek olan alandır. Cadde üzerindeki tarihi eserlerin büyük bir kısmı yok olmasına rağmen halen kentin kültürel hafızası konumdadır. Mevlana Caddesinin tarihi ile Konya Kent tarihi arasında büyük bir paralellik söz konusudur (Kuştepe, 2011), (Şekil 12).

Şekil 12. Mevlana Caddesi 1920'li yıllar.(Kuştepe, 2011).

3.2.Konya Kentinde Mevlana Müzesi'nin Yeri Ve Önemi

Türk-İslam âleminin en önemli şahsiyetlerinden olan, tasavvuf ve tefekkürün öncüsü Mevlana Celaleddin Rumi, yaşamı boyunca insanları düşünceleri ve yaşayışıyla her zaman etkilemiş, ölümünden sonra ise bu etki kitlelere yayılmıştır. Mevlana, millet olarak duygu ve düşüncelerimizin tercümanıdır. İslamiyet'in hoşgörüsünü, kardeşliğini ve vizyonunu temsil etmektedir. Bugün müzenin yaşattığı Mevlana'nın fikirleri ve

mesajları, Konya'dan dünyaya yayılan bir çığdır. Kabrinin bulunduğu ve şuanda Mevlana Müzesi olarak adlandırılan dergâhın, Türkiye'de en çok ziyaret edilen müzeler arasında olmasından dolayı, Konya ve Türkiye için etkili ve önemli bir değer haline gelmiştir. Bugün dünyanın farklı ülkelerinden birçok turistin ziyaret ettiği Mevlana Müzesi, mimarisinden çok Mevlana'nın inanca, hoşgörü ve düşünceleri nedeniyle insanları Konya kentine çekmektedir (Konyalı, 1965).

Son verilere göre Ayasofya ve Topkapı Müzesi'nden sonra Türkiye'nin üçüncü en çok ziyaret edilen müzesi (Şekil 13) olan Mevlana Türbesi ve Müzesi Selçuklu döneminin yanı sıra Osmanlı ve Cumhuriyet döneminin mimari eserleri ile birlikte tarihi kent dokusu içinde yer almaktadır.

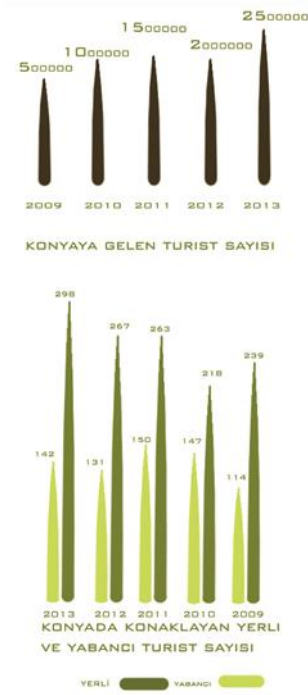
SIRA	İLİ	MÜZE ÖRENİYERİ ADI	TOPLAM ZİYARETÇİ	TOPLAM GELİR
1	İSTANBUL	AYASOFYA MÜZESİ	2.782.794	50.544.725
2	İSTANBUL	TOPKAPI SARAYI MÜZESİ	2.634.827	44.923.728
3	KONYA	MEVLANA MÜZESİ	1.806.549	
4	DENİZLİ	PAMUKKALE HIERAPOLIS ÖRENİYERİ	1.451.652	23.878.660
5	İZMİR	EFES ÖRENİYERİ	1.401.292	17.674.050
6	NEVŞEHİR	GÖREME AÇIK HAVA MÜZESİ	797.218	10.128.960
7	İSTANBUL	TOPKAPI SARAYI - HAREM DAİRESİ	716.910	8.216.550
8	ÇANAKKALE	TROIA ÖRENİYERİ	413.166	5.037.740
9	NEVŞEHİR	DERINKUYU YER ALTI ŞEHİRİ	349.278	4.177.150
10	AKSARAY	IHLARA VADİSİ ÖRENİYERİ	346.510	2.146.945
11	NEVŞEHİR	KAYMAKLI YER ALTI ŞEHİRİ	343.320	3.880.945
12	ANTALYA	OLYMPOS ÖRENİYERİ	334.058	803.195
13	TRABZON	SÜMELA MANASTIRI	330.705	2.915.665
14	NEVŞEHİR	HACİBEKTAŞ MÜZESİ	328.721	
15	İSTANBUL	İST.ARKEOLOJİ MÜZESİ	316.342	2.934.305
16	ANTALYA	İST.ARKEOLOJİ MÜZESİ	312.772	2.918.540
17	ANTALYA	ASPENDOS ÖRENİYERİ	274.216	3.113.915
18	ANTALYA	ALANYA KALESİ	271.556	2.753.250
19	ANKARA	CUMHURİYET MÜZESİ	262.914	236.230
20	ANTALYA	MYRA ÖRENİYERİ	239.626	2.279.600

Şekil 13. 2015 Yılı (Ocak-Eylül) Dönemi Ziyaretçi Bazda İlk 20 Müze ve Örenyerlerimiz (URL - 6)

Söz konusu durumda Mevlana Müzesi'nin önemi ve değeri çok iyi anlaşılmaktadır. Mevlana, inşa edildiği alana hâkim edası, türbenin kapıları arkasında birikmiş mirasların halk tarafından bilinmesi ve kabul edilmesi gibi etkenler sayesinde, diğer yapılarla arasında hem gözle görülen, hem de hissedilen bir sınır oluşturmuş, Mevlana'yı bir odak noktası ve işaret ögesi haline getirmiştir. Ancak bu unsurlar aynı özelliklere sahip olmayan, alandaki ticaret ve konut dokuları arasında artık neredeyse göze çarpmayan tarihi eserlerle arasında bir uçurum oluşturmaktadır. Kentin bu değerlerinin etkisiz kalması ve Müze ile bütünlük oluşturmaması aynı değerlerde kentsel sorun olarak değerlendirilmektedir. Konya kentine gelen turist sayısı yıllara göre artış gösterirken (Şekil 14), yerli ve yabancı turistlerin sadece Mevlana odaklı kültürel gezilerini tamamlamaları, Konya kentinin sahip olduğu diğer değerli tarihi yerleri ve müzeleri konsept dışında bırakmaktadır. Ay-

rıca, Konya'nın hak ettiği prestiji kazanmasına engel olmaktadır. Bir yanda Mevlana'nın değer olarak gördüğü Konya kentinde değerlendirilmesi ve hak ettiği değerin kabul görmesi var iken, diğer yanda kentin değerinin görülememesi ve sunumunun (sergilenmesinin) sağlanamaması ile Mevlana'dan kopuk kalması açık olarak görülmektedir. Konya kenti teorikte Mevlana şehri olarak bilinmektedir. Fakat uygulamada kentte Mevlana vardır, Kentin varlığı ise (sergi bağlamında) söz konusu değildir. Düşünülenin aksine Mevlana Konya'da ilk akla gelen değer olunca önemi tam olarak kavranamaz. Diğer tarihi eserler ve diğer kent parçaları tarafından desteklenen, aynı zamanda onları destekleyen-bütünleşen sunum kompozisyonu tekilde ve bütünde önem oluşturmaktadır. Bütüncül yaklaşım ile kent merkezinin prezentasyonu ile Konya kenti gelecekteki en kuvvetli destinasyon noktalarından biri olacaktır (Konyalı, 1997).

Urban Exhibition Scenarios: Konya City Sample

Şekil 14. Konya Kentine Gelen Turist Sayısı.

Konya kent merkezi Alâeddin Tepesi etrafında şekillenmiştir (Şekil 15). Selçuklu başkenti olan şehir Selçuklu mimarisi ile ön plana çıkmakla birlikte farklı dönemlerin eserlerini de sahiplenmektedir.

Şekil 15. Konya Kent Merkezinden Eski Bir Görüntü(URL - 7)

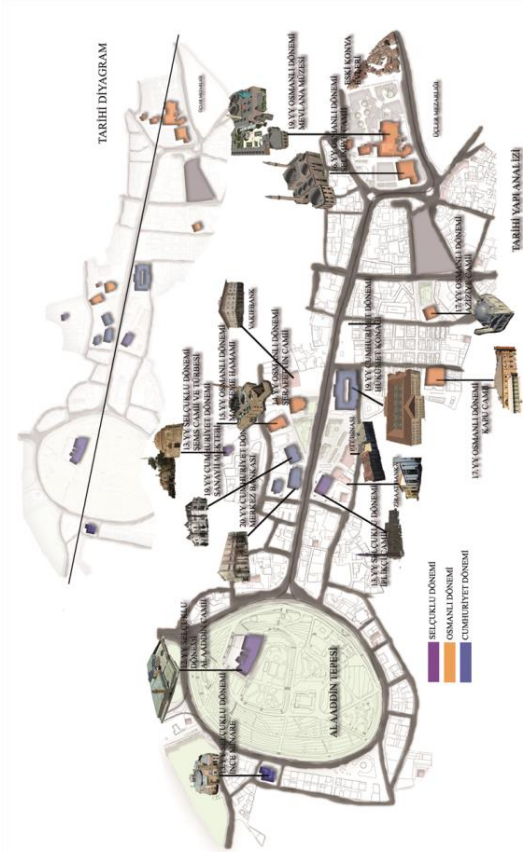
Karatay Medresesi ve İnce Minareli Medrese günümüzde müze olarak hizmet veren Selçuklu eserleri olarak Alaeddin Tepesi etrafında yer alan mekânlardır. Alaeddin Cami ve İplikçi Cami Selçuk Dönemine ait mimari eserlerdir. Bu eserlerin yanı sıra Sırçalı Medrese ve Sahip Ata Medresesi de Selçuklu döneminin değerli eserlerindedir. Müze olarak kullanılanlarının sahip olduğu sergi elemanlarının yanı sıra her bir mekân mimari özellikleri ile direkt kendileri

sergi elemanlarıdır. Sergilenecek nesne kendileridir ve döneminin şaheserleridir. Kent merkezi mimari değerleri ile açık bir müze alanı olarak var olmakta iken istatistiksel verilerde ve kent dışından görünümünde bu etki görülmemektedir (Kuştepe, 2011).

3.3. Kentsel Sergileme ve Senaryolar

Selçuklu İmparatorluğuna ev sahipliği yapmış; Mevlana Celâlettin-i Rumi'yi ağırlamış olan Konya, güçlü bir kimliğe sahiptir. Tarihsel süreçte edindiği önemli tarihi eserler, Meram bağları gibi doğal güzellikler bu kimliğin bir parçasıdır. Kent bu değerlerle gelişmiş, şekillenmiştir.

Bu bağlamda kente gelen yerli ya da yabancı turist; şehri; tasarımı, düzenlenişi, görünümü ve yapılarının mimari özellikleriyle algılamaktadır. Bu doğrultuda belleklerinde algılanan şehir, izler bırakmaktadır. Konya'da en bilinen bellek öyküsü Mevlana Celâlettin-i Rumi'dir. Ancak Konya'nın daha geniş çaplı hikâyeleri vardır. Konya kenti kurulduğundan bu yana, Alâeddin Tepesi ve çevresinde gelişmiştir. Eski bir höyük olan bu Tepe, yıllarca Konya'da bir niş noktası olma özelliği göstermiş ve geçmişten günümüze kadar Konya kentinin kimliğini yansıtan önemli unsurlarından biri olmuştur (Erdem ve ark.,2003).Kent merkezinde bulunan Alaeddin tepesi, kente gelen gözlemcileri kendine çekmektedir. Aynı zamanda bu tepenin etrafında, İnce Minare, Karatay Medresesi, Sahibi Ata Cami ve Müzesi gibi mimarisiyle ve hikâyesiyle güçlü mekânlar da bulunmaktadır. Kente gelen ziyaretçiler dönüşlerinde, tepeye yakın konumlanmış bu değerlerden habersiz, sadece Mevlana ve onla ilişik oluşumları alıp gitmektedirler. İstenilen Konya bütüncül olarak tüm değerleriyle algılanıp, belleklere yer etmesidir. Bunun için bu kopukluk giderilmeli ve Konya her yönüyle tanıtılmalıdır. Şekil 16'da Konya tarihi kent merkezinde sergiye değer mekânlar yer almaktadır. Bu mekânların ve yapıların bütüncül olarak sergilenmesi için kent merkezinde bir güzergâh dâhilinde gezi rotası oluşturulmalıdır. Bu rotanın cazip ve kullanılabilir olması önemlidir. Gelen turistlerin veya ziyaretçilerin için cazip olması kullanımını artıran en büyük etmendir.

Şekil 16. Konya Tarihi Kent Merkezi ve Sergiye Değer Mekânlar

Konya Mevlana Celâlettin-i Rumi ile uluslararası platformda yer edinmiştir ve bu sayede büyük etkinlikler gerçekleştirmiştir. Bu sebepten kentin iyi sergilenmesi, stratejilerin iyi planlanması kent imajı için büyük önem taşımaktadır.

Konya'da müzelerin çoğu eski mimariye sahip tescilli yapılardan oluşmakta ve bu yapılar üzerinde büyük değişiklikler yapılamamaktadır. Müze binası olarak tasarlanmayan yapılarda eser vitrinleri, bina mimarisine uydurulmaya çalışıldığında eserin görüntüsünü olumsuz etkilemektedir. Bunun yanı sıra, tescilli yapıların kendisi de birer kültür varlığı olması sebebiyle kimi zaman binayla eser birbirini tamamlayabileceği gibi kimi zaman da eser, yapının gölgesinde kalmaktadır. Bu yüzden, kendisi de birer sergi elemanı olan yapılarda sergilenen eserin niteliğine dikkat edilmelidir. Ayrıca günümüz mimarisi ile yapılacak yeni müze yapıları mevcut diğer müze yapıları

ile entegre edilerek bütüncül olarak sergileme hizmeti vermelidir. Kent üzerinde yapılacak her müdahalede bütüncül yaklaşımlar temel hedef olarak dikkate alınmalıdır.

Konya'da Mevlana Müzesinin oluşturduğu derin etkiye karşın diğer müzelere ve müzeciliğe verilen değer ne yazık ki dünya çapında bir düzeye ulaşmamaktadır. "Müze" kavramı, özellikle genç nesilin "sıkıcı mekânlar" algısını yıkamamaktadır. Sergilemede kullanıcıların demografik ve sosyo-kültürel yapısı göz önünde bulundurulmalıdır. Müzelerde her kesimin ihtiyaçları dikkate alınmalı ve her kesime hitap edecek işlevler yer almalıdır.

Sergilemenin fiziksel ve canlı olarak yapılmasının yanı sıra sanal olarak tüm dünyaya açılması ulaşacağı kitlelerin hızla artmasını sağlayacaktır. Genç neslin internet kullanımının yüksek olduğu bilindiğinden özellikle bu grubun müzelerle tanışırılması için ilgi çekici web sayfaları hazırlanması yerinde bir uygulama olacaktır. Müzelerle ait web sayfalarının açılmasıyla müzenin ve koleksiyonlarının 360 derece panoramik görüntüsü internet kullanıcısına ulaşabilmektedir. Ekonomik, zamansal, mekânsal nedenlerle gidilip görülmesi zor müzelerin çoğuna sanal müzecilikle ulaşılabilmektedir. İnternet bağlantısı dışında hiçbir maliyeti olmayan, mekânsal sıkıntıları bulunmayan bu modern uygulama, müzecilik faaliyetlerini geniş kitlelere yaymak bakımından oldukça başarılıdır. Bu şekilde eser ve müzeler hakkında merak duygusu uyandırılırken, eserlerin internet ortamında detaylı incelemesine de olanak sağlanmaktadır (Düzgün, 2007). Bu uygulamada da kentin bütüncül sergilemesi göz ardı edilmeden tüm eserlerin ve yapıların birlikte sanal ortamda yer alması sağlanmalıdır.

Kent imajına katkıda bulunacak sergi ve tanıtım amacı olan tüm unsurları da, kente gelen misafirlerin kolaylıkla gezebilme imkânı bulabileceği, müze gibi bir platformda sunmak mantıklı bir öngördür. Müze, kenti bütün olarak algılamayı sağlayan ve akıllarda kalması bakımından potansiyeli yüksek olan bir platformdur. Ayrıca müze gibi bir oluşum; günümüzde kentsel dönüşümün yitirdiği bazı yaşamışlıkları da saklamaktadır. İnsanlar, müzeyi gezdiklerinde kent değerlerinden iyi ya da

Urban Exhibition Scenarios: Konya City Sample

kötü, olumlu veya olumsuz tüm değerlerini ve içeriğini bilmelidir. Sergi değeri olan her objenin veya ürünün hikâyelerini dinlerken, günümüzdeki haliyle anlamaya çalışmak mümkün olmayacaktır. Değişim ve dönüşümdeki süreç, gelinen son nokta o sergi ürününün kullanıcı üzerindeki etkisini ve algısını oluşturacaktır. Örneğin Alaeddin Cami'sinin uzunca bir yaşanmışlıklar serüveni vardır ve bu serüvende sergi ürünü-müz Cami'nin değişimi-dönüşümüdür.

Kent bütününe bakıldığı zamanda durum aynı şekildedir ve kentin yaşayan bir organizma gibi değişim ve dönüşümü söz konusudur. Cumhuriyetin başında Konya'nın sergilenmesi ile günümüz Konya Kentinin sergilenmesi ve senaryoları kesinlikle farklı olacaktır. Dönüşümler ve süreç sergilenen değerlerin niteliğini artıran veya azaltan bir etki olarak girdi sağlamaktadır. Dönüşen kentin dönüşen sergi sistemi her zaman canlı ve diri kalmak zorundadır. Böylelikle bireysel sergilenmeden, kentsel ve bütüncül sergilenmeye doğru tüm eğilimler pozitif ve optimum düzeyde olacak ve kentsel etki devam edecektir.

Müze platformu, kentin tanıtımı için çok önemli bir yere sahip olup insanlara, eski kent hakkında, o dönemlerin mimarisi, yaşanmışlıkları, kültürleri ve gelenekleri gibi birçok konuda bilgi vermektedir. Tarihine saygılı ve bizden sonraki nesillere değerli bir miras bırakmak adına duyarlı insanlar olarak, güzel kentimizi uluslararası platformda olası senaryolarla sergilenmeli ve gelecekteki imajına katkıda bulunulmalıdır.

Tarih boyunca birçok medeniyetlere ev sahipliği yapan, Konya'daki sosyal ve kültürel yapı; insanlarda merak uyandırmakla birlikte, insanların değerine değer katıp öğrendikçe gelişmelerine katkı sağlamaktadır. Kentler insanları (kullanıcıları) kendilerine çekerler veya diğer bir deyişle çağırırlar. Bu farklı seslerle veya farklı söylemler ile olabilmektedir. Konya kentinin büyük çağırısı da Mevlana'dır ve ziyaretçiler O'nun vasıtası ile kente gelmektedirler. Fakat Mevlana'nın çağırısı daha geniş ve kentsel bir boyuta dönüşmeli ve kent sunumu - kentin bütüncül sunumu ile şekillenmelidir. Eğer kent, seni kendine çağırmayı başarır veya başarmışsa, tıpkı bir müzenin kendisine kullanıcıyı çektiği gibi kent imajının ve etkisinin değeri bilinecektir.

Sergilemenin ve tanıtımın güçlü sesini duyurmuş ve yankılarının etkisini görmüş olacaktır.

Bu sergilemedeki amacın sonucu olarak karşımıza çıkacaktır (Şekil 17). Özgün kentin nitelikli değerlerinin anıcı zincirleri ile dünyaya aktarılması farklı kentlerin bilinmesini ve farkındalığını ortaya koyacaktır. Konya Kenti gibi her kentin özgün olduğu değerler ve birikimler vardır ve bunların sergilenmesi gerekmektedir. (Şekil 18).

Şekil 17. Konya Kentinin Mimari Sunum Değerleri

Şekil 18. Konya Kentinin Özgün olduğu Değerleri ve Birikimlerinden Örnekler

4.SONUÇ

Mevlana Müzesinin Türkiye ve dünyadaki toplayıcı etkisi müzenin yıllık iki buçuk milyon ziyaretçi popülasyonu ile görülmektedir. Kentin sahip olduğu birçok farklı değerlerin üstünde bir konuma sahip olan Mevlana ve O'nun global söylemleri ile büyük bir çekim noktası olan Müze ise kentin soyut ve somut vitrini haline dönüşmüştür. Müzenin bulunduğu konum, kent içindeki yeri ve çevresinin şekillenmesi kent dışı

kullanıcılar için Konya Kentinin görünümünü oluşturmaktadır. Mevlana Müzesinin ve çevresinin bu etkisi Konya için kesinlikle önemlidir ve kabul edilen bir olgudur. Fakat Kentin sadece Mevlana ile özelleşmesi ve kentin güçlü geçmişine ait eserlerin geri planda kalması sergilemenin yanlış yapıldığının göstergesidir. Bireysel ve bağımsız olarak sergileme ile sadece Mevlana'nın öne çıkması, Selçuklu Başkenti Konya için eksik ve yetersiz bir sunumdur. Bu şekilde süregelen sergileme Kentin yanlış-eksik algısına sebep olmaktadır. Aynı zamanda kentin ekonomik ve sosyo-kültürel yapısını zayıflatmaktadır. Bu nedenle öncelikle Kent Merkezinin bir bütün olarak sergilenmesi üzerinde durulmalıdır. Mevlana'ya ek olarak diğer sergi unsurları ve eserlerin bir-biri ile ilişkilendirilmesi yapılmalı ve kentin asıl imajını ortaya konacak unsurlarla desteklenmesi sağlanmalıdır. Kente gelen turist ve ziyaretçilerin öncelikle kenti algılamasına yardımcı olunmalıdır. Sonrasında Mevlana'nın kentteki yeri ve önemine dikkat çekilmelidir. Bu bağlamda Mevlana'nın neden Konya Kentini tercih ettiği daha net olarak ortaya çıkmaktadır. Çünkü kentin tarihi, kültürel ve sosyal birçok değeri güçlü Mevlana olgusunu destekleyecek ve daha üst seviyelere taşıyacak bir potansiyele sahiptir. Fakat bu değerler Mevlana'dan uzak ve kopuk bir görünüme sahiptir. Konya merkezinde İnce Minareli Medrese Müzesi, Karatay Medresesi Müzesi, Sahipata Külliyesi, Sırçalı Medrese, Arkeoloji ve Etnografya müzeleri Konya'nın kentsel ve özgün değerleri olarak temsil değerleri yüksek yerleridir. Bu mekânlar ve değerler birbirine çok güçlü bağlarla bağlı olan mekânlardır. Ama yanlış sergi kültürü nedeniyle birbirinden kopuk ve bağımsız olarak kent içinde yer almaktadır. Mevlana Müzenin adeta birer alt konu ve dalı olan bu mekânlar sanki kentsel boşluklar halinde görünmeyen alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu mekânların ve diğer Tarihi dokuda yer alan farklı dönemlere ait mimari değerlerin kendini sergileyememesi Konya kenti için önemli bir eksikliklerdir. Bu eksikliğin giderilmesi kente ekonomik, sosyo-kültürel, fiziksel olarak çok büyük katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda kentin asıl ve gerçek yapısı tanıtılmış olacaktır.

KAYNAKLAR

- Altunbaş, A., & Özdemir, Ç., (2012). *Çağdaş Müzecilik Anlayışı ve Ülkemizde Müzeler*. Ankara, 5-20.
- Atasoy, S. (1994). *Çağdaş Müzecilik Anlayışı ve Türk Müzeciliği*. *Anons Plastik Sanatlar Dergisi*, 41-42, İstanbul.
- Allwood, J., & Montgomery, B. (1989). *Exhibition Planning and Design*. London: B.T. Batsford Ltd.
- Deniz, K. (2004). *Konya'da Farklı Üç Kentsel Mekanda Kent Kimliği Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, S.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Tezi, Konya.
- Düzgün, O. (2007). *Sanal Müzecilik ve Müzelerimiz*. Geçmişten Geleceğe Türkiye'de Müzecilik I Sempozyum (21-22 Mayıs), Dizayn Ofset Basım Sanayi Matbaacılık, s. 217-220, Ankara.
- Erdem, R., Deniz, K., Kızıldağ, Y., & Çakırer, Y. (2003). *Plan Kararlarının Konya Kent Kimliğine Etkisi*. Konya Planlama Tartışmaları Kolokiyumu, Konya.
- Eyice, S. (1990). *Müzeciliğimizin başlangıcı ve Türk-İslam Müzeleri*. *Müze/Museum* s. 5-8, ed. İnci Bayburtluoğlu
- Karpuz, H. (1998). *Fotoğraflarla Geçmişte Konya*. İstanbul, 22-169.
- Konyalı, İ. H. (1965). *Abideleri ve Kitabeleriyle Konya Tarihi*. Konya.
- Konyalı, İ., H., (1997). *Abideleri ve Kitabeleri İle Konya Tarihi*. Ankara: Enes Kitap Sarayı, Burak Matbaası.
- Kostof, S. (1999). *The City Shaped*, Thames & Hudson.
- Kuştepe, A. (2011). *Mevlana Caddesi Tarihi Dokunun Analizine Süreç İçinde Değişimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üni., F.B.E., Konya.
- Madran, B. (1999). *Müze Türleri, Yeniden Müzeciliği Düşünmek*. Ed. Atagök, Tomur. İstanbul.
- Nasar, J.L. (1998). *The Evaluative Image of the City*. Sagepub., London.
- Odabaşı, A. S. (1998). *20. Yüzyıl Başlarında Konya'nın Görünümü*. Konya, 13-149.
- Önder, M. (1962). *Mevlâna Şehri Konya (Tarihi Kılavuz)*. Konya: Yeni Kitap Basımevi.

Urban Exhibition Scenarios: Konya City Sample

- Özkasım, H., & Ögel, S. (2011). Türkiye'de müzeciliğin gelişimi. *İtüdergisi/b*, 2(1), 96-102, İstanbul.
- Pasinli, A. (2002). Türkiye Müzeleri. Ankara: *T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları*.
- Pulhan, G. (2007). *Müze Gezmek: Bir Kaşık Acı Şurup*. Geçmişten Geleceğe Türkiye'de Müzecilik I. Sempozyum (21-22 Mayıs). Dizayn Ofset Basım Sanayi Matbaacılık, 157-161, Ankara.
- Semerci, F., & Uğur, B.,S. (2017). Geleneksel Konya Evlerinin Mimari Değerlerinin Analiz Edilmesi. *Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi*, Kocaeli.
- Tapur, T. (2009). Konya İlinde Kültür Ve İnanç Turizm. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, The Journal of International Social Research*, 2(9), 473-492.
- URL - 1: <http://v3.arkitera.com/h63750-dunya-muzeler-gunu.html>, alındığı tarih:06.01.2016
- URL - 2: <http://buildipedia.com/aec-pros/featured-architecture/frank-o-gehry-guggenheim-museum-bilbao>, alındığı tarih:06.01.2016
- URL - 3: http://www.arcspace.com/CropUp/-/media/49603/maxxi_2.jpg, alındığı tarih:06.01.2016
- URL - 4: <http://www.mimdap.org/?p=44610>, alındığı tarih:06.01.2016
- URL - 5: http://www.besiktasyasam.com/besiktasta_tarih_dolmabahce_sarayi.htm, alındığı tarih:06.01.2016
- URL - 6: <http://dosim.kulturturizm.gov.tr/muze-istatistikleri>, alındığı tarih:06.01.2016
- URL - 7: <http://www.superaktif.net/gezi/konya-alaaddin-tepesi>, alındığı tarih:06.01.2016